

Asia: VN/7196/2021

Lausuntopyyntö naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun rangaistavuuden selkeyttämistä, tapon syyteoikeuden vanhentumista ja lapsensurman kumoamista koskevasta HE-luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomista koskevat kommentit ja huomiot

Miesten tasa-arvo ry (MTA) vastustaa jyrkästi sukupuolisyrynnän lisäämistä suomalaisessa lainsäädännössä. Työryhmän laatimassa luonnoksessa esitetään vain tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kriminalisointia. Poikavauvojen barbaarisen ja täysin epäinhimillisen silpomisperinteen sallittaisiin siis jatkaa Suomessa täysin esteettä edelleen. Rikoslainsäädännössä halutaan siis asettaa ihmiset sukupuolen perusteella eriarvoiseen asemaan, eli epätasa-arvoa halutaan lisätä ja sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista vähentää entisestään.

Kansainvälisissä yhteyksissä Suomi pyrkii usein esittämään olevansa tasa-arvon mallimaa ja poliitikkojen puheissa ja viranomaisten julkilausumissa usein korostetaan sitä, kuinka sitoutunut Suomi on sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen ja painotetaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista. Se häpeällinen tosiasia, että vielä vuonna 2024, voidaan virkatyönä tuottaa näin räikeästi julkituotujen arvojen ja periaatteiden vastainen esitys, kertoo karulla tavalla siitä, että Suomi on edelleen tasa-arvon kehitysmaa, jossa miesten ja poikien oikeuksista ei välitetä lainsäädäntötyössä vähääkään. Tässä asiassa ei ole mitään harmaata aluetta; joko ollaan tasa-arvon tai sitten ollaan sukupuolisyrynnän puolella, ja tällä esityksellä Petteri Orpon hallitus on vahvasti asettumassa sukupuolisyrynnän ja epätasa-arvon tueksi.

MTA toteaa, että naisten ja tyttöjen silpominen on Suomessa jo nykyisellään kiellettyä. MTA haluaisi tietää, miksi rajallisia resursseja tuhlaataan jonkin asian kriminalisointiin kahteen kertaan. Lainsuojattomassa asemassa ovat vain pojat, joiden silpomiselle KKO on täysin käsittämättömällä ja selkärangattomalla ratkaisullaan näyttänyt vihreää valoa. Hyvä rikoslainsäädäntö on tietenkin sukupuolineutraalia ja kriminalisointien pitäisi olla yleisluontoisia. Pitäisikö seuraavaksi kriminalisoida erikseen nakkikioskijonoissa tapahtuvat pahoinpitelyt, vaikka pahoinpitelyt on jo yleisesti kriminalisoitu? Tämä on vain huonoa lainsäädäntöä ja tarpeetonta sääntelyn lisäämistä.

Luonnoksessa ei kyetä esittämään mitään perusteita sille, miksi nykyinen rikoslainsäädäntö ei tyttöjen ja naisten silpomisen osalta riittäisi. KKO:n ratkaisu jättää voimassa oleva rikoslaki huomiotta poikavauvan silpomista koskevassa tuomiossaan valitettavasti pakottaa siihen, että poikien ja miesten silpomiset on saatava kriminalisoiduiksi rikoslakia muuttamalla. Parhaiten tämä tavoite ja kaikki muutkin luonnoksen perusteluiksi esitetyt tavoitteet ovat kuitenkin toteutettavissa täysin sukupuolineutraalilla silpomiskielolla.

Poikavauvojen silpomista on toisinaan yritetty puolustella sillä, että se olisi jotenkin vähemmän vahingollinen, vähemmän haitallinen ja erilainen toimenpide kuin tyttöjen silpominen. Tämä perustelu on yksiselitteisesti valheellinen ja kertoo sen esittäjien asiantuntemattomuudesta. Iso osa naisille ja tytöille tehtävistä silpomisista on laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan vähäisempiä, kuin pojille tavanomaisesti suoritettava silpominen on. Sukuelinten silpominen vammauttaa pojan loppuiäkseen. Koska esinahan silpomisamputaatio merkitsee tuhansien hermopäätteiden tuhoamista, loukkaa silpominen myös sen uhrin seksuaalisia oikeuksia ja vaarantaa peruuttamattomasti hänen seksuaaliterveytensä. Riskittömiä silpomisoperaatiota ei ole, ja jopa uhrin kuolemaan ja sukuelinten amputaatioihin johtaneita poikavauvojen silpomisista tiedetään tapahtuneen. Vaikka moni poikavauvojen silpomisen kannattaja yrittää puolustella näkemyksiään luomalla ajatuksissaan ja puheissaan keinotekoisen eron poikien ja miesten sekä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen välille, on pohjimmiltaan kyse yhdestä ja samasta asiasta. Silpominen loukkaa sen uhrin itsemääräämisoikeutta ja ruumiillista koskemattomuutta yhtä lailla riippumatta silpomisen uhrin sukupuolesta. Koska silpominen lääketieteellisesti täysin tarpeeton ja haitallinen operaatio ja sen perustelut ovat yksinomaan kulttuurisia ja/tai uskonnollisia uhrin sukupuolesta riippumatta, ei silpomisoperaation perusteistakaan ole löydettävissä perustetta miehiä ja poikia syrjivälle kohtelulle. Sellaiseksi ei liioin kelpaa se tosiasia, että miesten ja naisten sukuelimet ovat rakenteeltaan erilaiset.

Poikien silpomisen puolustelu uskonnonvapauteen vedoten on samoin kelvoton argumentti, sillä etusijalle asiassa on asetettava heikoimmassa asemassa oleva osapuoli, eli täysin puolustuskyvytön poikavauva. Silpominen loukkaa ja rajoittaa hänen uskonnonvapauttaan. KKO perusteli poikavauvojen silpomisen puolustamistaan sillä, että pojalle olisi tärkeää tulla samalla tavalla silvotuksi, kuin muutkin hänen uskonnolliseen ja kulttuuriseen yhteisöön kuuluvat miehet ovat. Tämäkin perustelu on arvoton, sillä länsimaisessa ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden kunnioittamiseen sitoutuneessa sivistys- ja oikeusvaltiossa, ihmisiä on sukupuolesta riippumatta kohdeltava yksilöinä, eikä minkään ryhmän jäsenenä. Yksilön ihmisoikeudet ja ihmisarvo eivät voi riippua hänen sukupuolestaan tai siitä, millaiseen perheeseen ja kulttuurisuskonnolliseen taustaan hän sattuu syntymään. Jokainen on syntymästään lähtien yhtä arvokas ja tasa-arvoinen ihminen ja lainsäädännön sekä tuomioistuinten ratkaisujen on perustuttava tämän lähtökohdan täysin poikkeuksettomalle kunnioitukselle.

MTA pitää jossain määrin häkellyttävänä sitä, kuinka suomalaiset poliitikot, tuomioistuimet ja viranomaiset ovat valmiita tinkimään ihmisoikeuksien universaaliudesta, yhdenvertaisuudesta ja sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja nöyrytymään erittäin konservatiivista linjaa edustavien uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaatimusten edessä. Jostain syystä linja tuntuu olevan varsin eri, kun puhutaan kriisillisistä yhteisöistä. Niiltä odotetaan ja vaaditaan paljon vahvemmin sitoutumista ihmisoikeuksien ja sukupuolten välisen tasa-arvon kunnioittamiseen. MTA näkee

suurena vaarana, että jos tämän lakiesitysluonnoksen kaltaisilla esityksillä edistetään rinnakkaisten arvoyhteisöjen syntymistä ja eriarvoisuuden lisääntymistä Suomessa, edessä on ennen pitkää yhteiskunnallisen vastakkainasettelun ja konfliktien lisääntyminen ja eskaloituminen. Maallistuneemman (kanta)väestön ja (usein) maahanmuuttajataustaisten ja hyvin vanhoillisten uskonyhteisöjen välinen kuilu on tällä politiikalla kasvamassa aina vain suuremmaksi. Juuri nyt olisi erinomainen ajankohta puolustaa arvoja ja ihmisoikeuksia tinkimättömästi. Tulevaisuudessa se tulee olemaan yhä vaikeampaa, ja aivan täysin harjoitetun nöyristelypolitiikan takia.

MTA:sta vaikuttaa sille, että tämä esitys on jälleen kerran lainsäädäntöhanke, jota viedään Suomessa eteenpäin suurelta osin ulkomaalaisten lobbareiden, joilla on varsinkin YK:n ja EU:n päätöksentekoon suuri vaikutus, painostuksen takia. Mutta vaikka kuinka pidettäisiin tärkeänä ihmisoikeuskysymyksenä tyttöjen ja naisten oikeuksien edistämistä ja heihin kohdistuvan väkivallan vähentämistä, siitä ei millään muotoa seuraa, että miesten ja poikien oikeudet tai heihin kohdistuva väkivalta pitäisi jättää huomiotta. Tasa-arvoa voidaan edistää ja väkivaltaa vähentää sukupuolineutraalisti. Sukupuolineutraali lähestymistapa ei millään muotoa ole naisten tai tyttöjen etujen vastaista, vaan se päinvastoin hyödyttää myös heitä, kun sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä tulee silloin molempia sukupuolia hyödyttävä ja puolustava projekti. MTA kokee, että monille vaikutusvaltaisille tahoille Suomessa, EU:ssa ja YK:ssa ensisijaista tuntuu olevan miesten ja poikien oikeuksien sivuuttaminen ja jopa vähentäminen, eikä suinkaan tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistäminen. Itsenäisenä, suvereenina valtiona Suomella ei tietenkään olisi mitään velvoitetta lähteä tähän vedätykseen mukaan, mutta jostain syystä niin vain tehdään.

MTA huomauttaa, että sukupuolen perusteella syrjivää esitysluonnosta on perusteltu hallitusohjelmalla. Hallitusohjelma on tietysti tärkeä asiakirja, mutta perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, kuten lapsen oikeuksien sopimuksen, on painetta vaakakupissa paljon enemmän. Suomen perustuslaki kieltää ihmisten asettamisen eri asemaan sukupuolen perusteella ja juuri siitä silpomisen sukupuolitetussa kieltämisessä on kyse. Perustelluksi syyksi poiketa tästä perustuslain säädöksestä ei kelpaa se, että Suomelta edellytetään toimia naisiin ja tyttöjen kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi (mikä jo itsessään on miehiä ja poikia syrjivän politiikan harjoittamista), sillä tämä tavoite voitaisiin saavuttaa ihan yhtä hyvin sukupuolineutraalilla silpomiskiellolla. Kansainväliset ihmisoikeussopimukset, joiden noudattamiseen Suomi on sitoutunut ja joiden kunnioittamisen tärkeyttä muutoin niin kovasti korostetaan, kieltävät niin ikään hyvin selkeästi sukupuolisyrynnän. Lapsen oikeuksien sopimus lisäksi velvoittaa Suomen toimimaan lasten terveydelle haitallisia perinteisiä tapoja, kuten silpomista, vastaan.

MTA vaatii silpomiskiellon säätämistä täysin sukupuolineutraalina. Se ei olisi yhtään mitään pois tyttöjen naisten oikeuksien edistämisestä, mutta se olisi valtava edistysaskel miesten ja poikien olemattomille oikeuksille Suomessa. On korkea aika, että vuonna 2024, suomalainen säädäntö perustuisi yhdenvertaisuudelle, sukupuolten väliselle tasa-arvolle sekä perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien universaalille kunnioitukselle. Pojilla ja miehillä on oltava aivan sama oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen ja ihmisarvoon kuin tytöillä ja naisillakin.

2. Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevat kommentit ja huomiot

Työryhmä ei ole kuullut miesjärjestöjen edustajia. Työryhmän luonnoksen sukupuolivaikutusten arvioinnissa ei ole lainkaan huomioitu työryhmän esityksen vaikutuksia miehiin ja poikiin. MTA pitää näitä laiminlyöntejä todella vakavina. MTA katsoo, että sukupuolivaikutusten arviointi on ehdottomasti tehtävä uudestaan ja perusteellisesti, myös miesjärjestöjä kuullen.

3. Rikosoikeudellista vanhentumista koskevat kommentit ja huomiot

-

4. Lapsensurmaa koskevat kommentit ja huomiot

MTA:n mielestä lapsensurma olisi pitänyt poistaa rikosnimikkeenä rikoslaista ja vuosikymmeniä sitten. MTA on vaatinut tilanteen korjaamista jo vuosien ajan. Se, että tällainen rikosnimike rikoslaista edelleen löytyy, tekee rikoslaista miehiä sukupuolen perusteella syrjivän.

Sukupuolittunut lainsäädäntö on keskeisin este sukupuolten välisen todellisen tasa-arvon toteutumisen tiellä. Rikosnimikkeenä lapsensurma heijastaa ajattelua, jossa lapset nähdään ensisijaisesti äidin oikeutena ja suorastaan omaisuutena. Lapsensa surmannut äiti on tämän rikosnimikkeen ansiosta voinut selvittää teostaan kevyemmällä rangaistuksella, kuin vastaavan rikolliseen tekoon syyllistynyt isä, vaikka isän ja äidin uupumuksessa tai ahdistuneisuudessa ei olisi ollut mitään eroa. Yhdenvertaisesta vanhemmuudesta on turha pitää juhlapuheita, kun edes näin äärimmäisessä tilanteessa lapsen vanhemmat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa lain edessä.

5. Kommentit ja huomiot esitysluonnoksen johdosta muihin lakeihin tehtäviin muutoksiin

-

6. Muut esitykseen liittyvät kommentit ja huomiot

MTA katsoo, ettei työryhmä ole onnistunut tehtävässään, kun se esittää perustuslasin ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vastaisesti lainsäädännöllisen sukupuolisyrjinnän lisäämistä ja vahvistamista Suomessa. Työryhmän laatiman luonnoksen loppupuolella kyllä pyöritellään erilaisia sukupuolineutraaleja vaihtoehtoja silpomisen kieltämiseen, mutta koska niiden hylkäämiselle ei kyetä esittämään rationaalisia perusteluja, niitä on mitä ilmeisimmin pohdittu vakavissaan, vaan ainoastaan näön vuoksi.

Erno Juuso
Miesten tasa-arvo ry

